

ginelor (Elisabetha — Lulu Savu și Maria Stuart — Dorina Stanca), care polarizează patimile și pe pătimiși, ia uneori aspectul de gîlceavă menajeră. Cu toate acestea, montarea e corectă, fără retorisme.

Tripticul studiului experimental, semnat tot de Ion Deloreanu, are un dublu scop: familiarizarea publicului cu structuri dramaturgice moderne, pe de o parte, și verificarea actorilor în modalități ne-tradiționale de expresie scenică, pe de alta. În *Curierul de seară*, meditație lirică de Romulus Vulpescu pe tema continuității vieții prin moarte, cei doi interpreți își sincronizează puținele gesturi într-o mișcare mecanică, ușor hieratică. Efectul plastic e grăitor, rostirea albă concentrează atenția auditoriului asupra sensului vorbelor. Sau, dimpotrivă, nuanțarea psihologică solicită participarea și atitudinea omului din sală în cazul dezbaterii pe care o propune Leonida Teodorescu în *Rîpa albastră*. *Banda de magnetofon* de Fraikin, un „flecă” polițist excelent scris, oferă unei actrițe posibilitatea de a-și demonstra talentul într-o partitură cu și fără text.

În fine, *D-ale carnavalului...* dar aici toată lumea se află încă sub impresia covârșitoare a spectacolului lui Pintilie. Cel al băimărenilor, în ciuda eforturilor

lăudabile ale actorilor și ale regizoarei Geta Vlad, nu e mai mult decît o lec-tură la rampă. Verva, spontaneitatea, realizarea explozivă a unei situații comice nu pot fi mimate, necesită un exercițiu îndelungat. E bine totuși că se joacă *D-ale carnavalului*, căci numai pe texte de calibru greu se realizează un antrenament eficace, capabil să lărgească perspectivele actorilor, să le îmbogățească paleta interpretativă.

În cele trei spectacole cîțiva actori se impun: unii prin talentul de a da relief și pregnanță personajelor și printr-o frumoasă ținută în scenă (Vasile Constantinescu, Dumitru Drăgan, Manuela Marinescu, Virgil Fătu, Tzenka Velceva-Binder), alții prin vizibilul efort de a se autodepăși (Teofil Turturică, Ion Uță, Gh. Lazarovici, Romeo Mușăteanu, Rodica Mușăteanu).

Trebuie amintiți neapărat și scenograful Mircea Matcoboji și Theodor Ciupe, doi artiști care își iau munca în serios, refuzînd decorul pasabil, soluțiile facile de „colaborare”. Contribuția amîndurora a fost esențială pentru reușita spectacolelor *Maria Stuart* și, respectiv, coupé-ul de la studio.

N.C.M.

Turda

PE PRIMUL PLAN, PROFESIONALIZAREA

E îmbucurător, că, în actuala stagiune, din șase spectacole, cinci au la bază partituri românești. Numai că, titlurile demonstrează o seamă de concesiї care nu oglindesc nici noua, nici mai vechea dramaturgie românească, în ceea ce au ele mai valoros. (Ni s-a explicat că e vorba de concesiї mai vechi, marcate de un așazis criteriu al spectatorului, și că se fac eforturi de remediere. Teatrul își manifestă în continuare ambiția de a descoperi texte inedite. Desigur, un lucru bun.) Sperăm să adăugăm la capitolul realizării, pînă spre sfîrșitul stagiunii, *Henric al IV-lea* de Pirandello, *Volpone* de Ben Jonson și *Hanul de la răscruce* de Horia Lovinescu, partituri capabile să reabiliteze balanța valorică. Dar deocamdată...

Deocamdată mi se pare că mai importantă între toate este rezolvarea unei probleme de ordin nemijlocit practic, colaborarea cu forțe regizorale care să sem-

nifice o școală pentru actorii mai tineri și o *reprofesionalizare* (termenul aparține directorului teatrului) pentru cei mai vîrstnici.

Există în teatrul din Turda patru tineri absolvenți ai I.A.T.C., trei actori și o regizoare, care doresc să se dezvolte profesional, și față de care teatrul are o mare răspundere. Alături de ei, 20 de actori mai tineri sau mai vîrstnici sînt în căutarea unui eficient climat de muncă și de disciplină creatoare, în măsură să ducă la repopularea sălii (cam mare și neprietenoasă), astăzi destul de goală. Căci, ce se întîmplă? Ani de-a rîndul, colectivul a fost „închis”; s-a pornit, e drept, recent, la primenirea lui; dar, mulți, prea mulți dintre membrii colectivului sînt angajați cu derogare, adică nu au studii de specialitate. Grijă pentru profesionalizare stă așadar pe primul plan. Un aparat administrativ enorm are

drept consecință birocratizarea oricărei acțiuni. O cifră edificatoare: din 85 de angajați ai teatrului, numai 25 reprezintă personalul artistic...

* * *

Am văzut pe scena Teatrului din Turda, șase dintre spectacolele actualei stagiuni. (De fapt cinci; unul era doar o repetiție la un stadiu artistic neconcludent: *Marginea vie a umbrei* de Virgil Nistor. Mai mult ghicită decît descifrată, ideea piesei ni se pare a fi efortul comun al soților de a-și descoperi reciproc personalitatea și implicit interesul unuia față de celălalt. Din montare reținem un decor simplu, funcțional și ingenios, semnat de T. Th. Ciupe).

Pentru tinăra regizoare Raluca Iorga, spectacolul *Menajeria de sticlă* de Tennessee Williams a însemnat debutul pe scena din Turda: un debut de bun augur, pentru că dovedește claritate în concepție și fermitate în montare. Realizările actricești sînt notabile: Enna Cenariu (Amanda) vibrează cu patos sincer; Elena Jitcov (Laura) găsește timbrul necontrafăcut al eroinei; Teodor Buzea (Tom) are accentele revoltei care motivează gestul final, iar Petru Dondoș (Jim) poartă cu seninătate pecetea bonomiei și a inocenței. Din păcate, decorul (Mihai Nemeș) este cam îmbîcsit, nu servește îndeajuns claritatea și buna simplitate a spectacolului.

Partea a treia a trilogiei *Mihai Vi-teazul* de Octav Dessila se intitulează *Turda*, motiv în plus în argumentarea prezenței ei în repertoriu. Spectacolul subliniază cu sobrietate accentele patriotice, dar nu reușește să învingă un anume schematism existent în text. Contribuția unor actori de la Teatrul Național din Cluj (Marin Aurelian în Mihai și Gh. Cosma în Maximilian) este reală, alături de cîteva reușite ale actorilor din colectiv: Traian Dragoș (Împăratul), Aurel Ștefănescu (Logofătul Teodosie), Margarita Tutoveanu (Doamna Stanca), Dem. Constantinescu (Baba Novac), Constantin Miron (Armașul Sava), Puiu Neagu (Generalul Bașta). Regia spectacolului este semnată de Ion Dan, iar scenografia de Vasile Jurje, funcții desfășurate corect, în spiritul virtuților și servituților textului.

Comedia *Iepuroii* de Corneliu Axente, jucată la Turda cu titlul de *Extemporal la dragoste*, care a obținut aprecieri destul de măgulitoare la vremea ei din partea lui Victor Ion Popa (și nu numai a lui), rezistă mai greu astăzi unei înțîniri cu publicul zilelor noastre, după 30 de ani de la debutul ei scenic. Viața

de școală, universul adolescentin au fost dintotdeauna prilej de duioase aduceri-aminte, de la farsa mai mult sau mai puțin vinovată, pînă la primele semne ale dragostei, dar melodrama este nedisimulată și adesea naivitatea construcției, supărătoare. Regizorul-actor Puiu Neagu (interpretul lui Zaharia) a găsit un ritm vioi și zeci de gaguri care au înviorat comedia, prilejuind și unele realizări actricești interesante, dintre care amintim pe Aurel Ștefănescu (Ieronim), Maria Andreea Raicu (Dido), Boris Perevoznic (Dan).

Ștefan Berciu cu piesa *Șantaj* își continuă seria lucrărilor polițiste, în spiritul genului, fără să învingă propria-i ștachetă, dar fără să o coboare. Mai puțin interesat de introspecția personajelor, grija lui este să țină în umbră cu abilitate pe răufăcători pînă la cortina finală. Regia spectacolului este semnată de actorul Constantin Leoveanu și se traduce într-un ritm alert, dar fără accente și fără „respiro”. Cîteva eforturi actricești: Dem. Constantinescu (Doctorul), Liliana Simionescu (Sporanti), Gheorghe Boiangiu (Hamuș), apoi Lucica Tamaș, Aura Păunescu, Maria Voronca, Mircea Zabalan etc.

În sfîrșit, *Vis de secătură* de Mircea Ștefănescu aduce tipuri din altă lume, cu pitorescul, dar și cu colbul strins în ațîția ani. Spectacolul este cumințe și curat (regia Ion Dan), iar decorul cam naturalist și încărcat (scenografia Mihai Nemeș). Notăm și aici numele unor actori: Traian Dragoș, Smara Marcu, T. Buzea, Const. Miron, Emilia Botta-Luca.

* * *

Teatrul de Stat din Turda e chemat să răspundă unor necesități locale și, în egală măsură, vecine. S-ar putea defini deci ca un teatru mobil, a cărui rază de acțiune este foarte mare: trei dintre județele limitrofe nu au pe teritoriul lor o instituție artistică profesională. Colectivul din Turda e așteptat, astfel, de zeci de orașe dornice de satisfacțiile artelor scenice; el e conștient de multitudinea și importanța cerințelor cărora are a le face față, și a căror împlinire e strins legată de realizările artistice. Către ele — cu conștiința necesității — aspiră, și nu fără evidente eforturi. E poate nevoie ca dificultățile pe care le întîmpină să-i fie înțelese. Și ca, în sprijinul acestui colectiv, pînă mai deunăși cam vitregit de atenția criticii, eforturile lui să fie mai atent și mai statornic urmărite și îndrumate.

Mihai Crișan